

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kahdeksas jaosto)

26 päivänä lokakuuta 2023*

Ennakkoratkaisupyyntö – Lentoliikenne – Asetus (EY) N:o 261/2004 – 2 artiklan j alakohta – 3 artikla – 4 artiklan 3 kohta – Matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen johdosta annettava korvaus – Matkustaja, jolle lennolle pääsyn epäämisestä on ilmoitettu etukäteen – Matkustajalla ei ole velvollisuutta ilmoittautua lähtöselvitykseen – 5 artiklan 1 kohdan c alakohta – Poikkeukset oikeudesta saada korvausta lennon peruuttamisen johdosta – Näiden poikkeusten soveltamatta jättäminen jo ennakoilta tapahtuneen lennon pääsyn epäämisen tapauksessa

Asiassa C-238/22,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Landgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Mainin alueellinen alioikeus, Saksa) on esittänyt 21.2.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 5.4.2022, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

FW

vastaa

LATAM Airlines Group,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja N. Piçarra sekä tuomarit M. Safjan ja M. Gavalec (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: A. Rantos,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– FW, edustajanaan H. Hopperdietzel, Rechtsanwalt,

– LATAM Airlines Group SA, edustajanaan S. Wassmer, Rechtsanwalt,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

- Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller, P. Busche ja M. Hellmann,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään G. Braun, G. Wilms ja N. Yerrell,
- päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 261/2004 (EUVL 2004, L 46, s. 1) 2 artiklan j alakohdan, 3 artiklan 2 kohdan, 4 artiklan 3 kohdan, 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohdan ja 7 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat FW ja LATAM Airlines Group SA (jäljempänä Latam Airlines) ja jossa on kyse FW:n asetuksen N:o 261/2004 perusteella esittämästä korvausvaatimuksesta sen jälkeen, kun Latam Airlines oli sulkenut FW:n varauksen Madridin (Espanja) ja Frankfurt am Mainin (Saksa) väliselle lennolle.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 3 Asetuksen N:o 261/2004 johdanto-osan 1–4 ja 9 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
 - ”(1) Lentoliikenteen alalla toteutettavalla yhteisön toiminnalla olisi pyrittävä muun muassa varmistamaan matkustajien suojelun korkea taso. Lisäksi olisi otettava kaikilta osin huomioon kuluttajansuojelun yleiset vaatimukset.
 - (2) Lennolle pääsyn epääminen sekä lentojen peruuttaminen ja pitkäaikainen viivästyminen aiheuttavat matkustajille vakavia vaikeuksia ja haittoja.
 - (3) Vaikka sitä korvausjärjestelmää koskevista yhteisistä säännöistä, jota sovelletaan, jos matkustajalta säännöllisessä lentoliikenteessä evätään pääsy lennolle, 4 päivänä helmikuuta 1991 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 295/91 [(EYVL 1991, L 36, s. 5)] on luotu lentomatkustajien perussuoja, liian monelta matkustajalta evätään edelleen pääsy lennolle vastoin heidän tahtoaan. Ilman ennakkovaroitusta tehdyistä peruutuksista ja pitkistä viivästymisistä kärsiviä matkustajia on niin ikään liian paljon.
 - (4) Yhteisön olisikin tiukennettava asetuksessa säädettyjä suojelua koskevia vähimmäisvaatimuksia matkustajien oikeuksien parantamiseksi ja sen varmistamiseksi, että lentoliikenteen harjoittajat toimivat vapautetuilla markkinoilla yhdenmukaistetuin ehdoin.

--

(9) Sellaisten matkustajien määrää, joilta evätään lennolle pääsy vastoin heidän tahtoaan, olisi vähennettävä velvoittamalla lentoliikenteen harjoittajat etsimään vapaaehtoisia, jotka voivat luopua varauksistaan tiettyjä etuuksia vastaan, sen sijaan, että matkustajilta evätään pääsy lennolle, sekä maksamalla täysimääräinen korvaus matkustajille, joilta lopulta evätään pääsy lennolle.”

4 Asetuksen N:o 261/2004 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

--

j) ’lennolle pääsyn epäämisellä’ kieltäytymistä kuljettamasta matkustajaa lennolla, vaikka tämä on ilmoittautunut lennolle 3 artiklan 2 kohdan ehtojen mukaisesti, paitsi jos lennolle pääsyn epäämiselle on hyväksyttävät syyt, kuten terveys- tai turvallisuusnäkökohdat tai puutteelliset matkustusasiakirjat;

--

l) ’peruuttamisella’ sitä, että aikataulun mukainen lento, jolle ainakin yksi paikka oli varattu, ei toteudu.”

5 Kyseisen asetuksen 3 artiklan, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, 1 ja 2 kohdan sanamuoto on seuraava:

”1. Tätä asetusta sovelletaan

a) matkustajiin, jotka lähtevät jäsenvaltion alueella sijaitsevalta ja perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvalta lentoasemalta;

--

2. Edellä 1 kohtaa sovelletaan sillä edellytyksellä, että

a) matkustajalla on vahvistettu varaus kyseiselle lennolle ja, jollei ole kyse 5 artiklassa tarkoitetusta peruutustapauksesta, hän ilmoittautuu lähtöselvitykseen

– niitä ehtoja noudattaen ja siinä määräajassa, jotka lentoliikenteen harjoittaja, matkanjärjestäjä tai valtuutettu matkatoimisto on etukäteen kirjallisesti ilmoittanut (sisältää myös ilmoittamisen sähköisesti),

tai, jos määräaika ei ole ilmoitettu,

– viimeistään 45 minuuttia ennen julkistettua lähtöaikaa;

b) lentoliikenteen harjoittaja tai matkanjärjestäjä on siirtänyt matkustajan lennolta, jolle hänellä on varaus, toiselle lennolle, riippumatta siirron syystä.”

6 Mainitun asetuksen 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Lennolle pääsyn epääminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Kun lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja perustellusti arvioi lennolle pääsyn epäämisen olevan todennäköistä, sen on ensimmäiseksi etsittävä vapaaehtoisia, jotka voivat luopua varauksistaan etuuksia vastaan sellaisilla ehdoilla, joista kyseinen matkustaja ja lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja sopivat keskenään. Tässä kohdassa mainittujen etuuksien lisäksi vapaaehtoisille on annettava 8 artiklan mukaista apua.

2. Jos vapaaehtoisia ei ilmoittauudu riittävästi, jotta jäljellä olevat matkustajat, joilla on varaukset, voitaisiin päästää lennolle, lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja voi evätä matkustajilta pääsyn lennolle vastoin näiden tahtoa.

3. Jos matkustajalta evätään pääsy lennolle vastoin hänen tahtoaan, lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan on välittömästi annettava hänelle siitä korvaus 7 artiklan mukaisesti sekä autettava häntä 8 ja 9 artiklan mukaisesti.”

7 Asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan, jonka otsikko on ”Peruuttaminen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos lento peruutetaan:

--

c) matkustajalla on oikeus saada lennosta vastaavalta lentoliikenteen harjoittajalta korvaus 7 artiklan mukaisesti, paitsi jos

i) matkustajalle on ilmoitettu peruutuksesta vähintään kaksi viikkoa ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa, tai

ii) matkustajalle on ilmoitettu peruutuksesta vähintään seitsemän päivää ja enintään kaksi viikkoa ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa ja tarjottu uudelleenreititystä, jonka mukaan hänen olisi lähdettävä korkeintaan kaksi tuntia ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa tai hän saapuisi määräpaikkaan alle neljä tuntia aikataulun mukaista saapumisaikaa myöhemmin, tai

iii) matkustajalle on ilmoitettu peruutuksesta alle seitsemän päivää ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa ja tarjottu uudelleenreititystä, jonka mukaan hänen olisi lähdettävä korkeintaan tuntia ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa tai hän saapuisi määräpaikkaan alle kaksi tuntia aikataulun mukaista saapumisaikaa myöhemmin.”

8 Kyseisen asetuksen 7 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeus korvaukseen”, säädetään seuraavaa:

”1. Jos tähän artiklaan viitataan, matkustajan on saatava seuraavan suuruinen korvaus:

a) 250 euroa lentojen osalta, joiden pituus on enintään 1 500 kilometriä;

b) 400 euroa yhteisön sisäisten lentojen osalta, joiden pituus on yli 1 500 kilometriä, ja muiden lentojen osalta, joiden pituus on yli 1 500 mutta alle 3 500 kilometriä;

c) 600 euroa lentojen osalta, joihin ei voida soveltaa a tai b alakohtaa.

Lennon pituutta määriteltäessä on perusteena käytettävä viimeistä määräpaikkaa, johon matkustaja saapuu myöhässä aikataulun mukaisesta saapumisajasta siksi, että lennolle pääsy on evätty tai lento on peruutettu.

--

4. Edellä 1 ja 2 kohdassa mainitut etäisyydet mitataan isoympyräratamenetelmällä.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 9 FW varasi Latam Airlinesilta edestakaiset lennot Frankfurt am Mainista Madridiin. Menolento oli tarkoitus suorittaa 22.12.2017 ja paluulento 7.1.2018.
- 10 FW otti yhteyttä Latam Airlinesiin, koska hän ei voinut rekisteröityä verkossa menolennolle 21.12.2017. Viimeksi mainittu ilmoitti hänelle, että se oli yksipuolisesti ja ilmoittamatta tästä hänelle etukäteen muuttanut hänen varaustaan siirtämällä sen aiemmalle lennolle, joka oli määrä suorittaa 20.12.2017. Tässä yhteydessä Latam Airlines ilmoitti FW:lle myös, että hänen varauksensa 7.1.2018 suoritettavalle paluulennolle oli suljettu sillä perusteella, ettei hän ollut lähtenyt menolennolle.
- 11 Näin ollen FW varasi toiselta lentoliikenteen harjoittajalta sekä meno- että paluulennon ja maksoi vastaavista matkalipuista 528,23 euroa. Ennen pääasian vireille tuloa Latam Airlines oli kuitenkin palauttanut hänelle 101,55 euroa.
- 12 Amtsgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Mainin alioikeus, Saksa) velvoitti 2.9.2021 antamallaan tuomiolla Latam Airlinesin maksamaan FW:lle vahingonkorvauksena 426,68 euroa, joka vastasi lippujen hinnan jäljelle jäänyttä määrää, sekä 250 euron korvauksen asetuksen N:o 261/2004 5 ja 7 artiklan nojalla. Kyseinen tuomioistuin katsoi, että menolennon, joka Latam Airlinesin piti suorittaa, varauksen muuttaminen oli peruutus. Tältä osin annettu tuomio tuli lainvoimaiseksi.
- 13 Kyseinen tuomioistuin sitä vastoin hylkäsi FW:n vaatimuksen 250 euron lisäkorvauksesta sillä perusteella, että pääsy paluulennolle, jonka FW oli varannut kyseiseltä lentoliikenteen harjoittajalta, oli evätty. Saman tuomioistuimen mukaan FW:ltä evättiin pääsy lennolle asetuksen N:o 261/2004 4 artiklassa tarkoitettulla tavalla, vaikka hän ei ilmoittautunut lähtöselvitykseen tai lähtöportille, kuten kyseisen asetuksen 2 artiklan j alakohdassa ja 3 artiklan 2 kohdan a alakohdassa edellytetään. Koska matkustajan kannalta on kuitenkin merkityksetöntä, perustuuko hänen kuljetuksestaan kieltäytyminen lennon peruuttamiseen tai lennon suorittamistapauksessa lennolle pääsyn epäämiseen, sama tuomioistuin sovelsi analogisesti mainitun asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohtaa. Tämän jälkeen se kieltäytyi myöntämästä FW:lle tätä lisäkorvausta, koska hänelle oli ilmoitettu lennolle pääsyn epäamisestä 21.12.2017 eli yli kaksi viikkoa ennen alun perin varatun paluulennon aikataulun mukaista lähtöaikaa.
- 14 FW valitti 2.9.2021 annetusta tuomiosta Landgericht Frankfurt am Mainiin, joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin. FW riitauttaa asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohtaan analogisen soveltamisen lennolle pääsyn epäämistapauksissa.

- 15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että nyt käsiteltävässä asiassa nousee esiin kaksi asetuksen N:o 261/2004 tulkintaa koskevaa kysymystä. Kyseinen tuomioistuin pohtii ensinnäkin, voiko olla kyse kyseisen asetuksen 4 artiklassa tarkoitettusta lennolle pääsyn epäamisestä silloin, kun lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja ilmoittaa matkustajalle etukäteen, että se epää hänen pääsytensä lennolle, jolle hänellä on vahvistettu varaus. Jos tähän vastataan myöntävästi, herää kysymys siitä, voidaanko kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohtaa, joka liittyy lennon peruuttamiseen, soveltaa analogisesti lennolle pääsyn epäämiseen.
- 16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa ensimmäisestä seikasta, että Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa) on todennut 17.3.2015 antamassaan tuomiossa muun muassa, ettei matkustajaa voida vaatia ilmoittautumaan lähtöselvitykseen tai lähtöportille siinä tapauksessa, että lennolle pääsy evätään ”jo ennakolta”, toisin sanoen silloin, kun varausta on muutettu etukäteen ja siitä on ilmoitettu etukäteen matkustajalle, siirtämällä hänet toiselle lennolle, tai, kuten nyt käsiteltävässä asiassa, kun matkustajan nimi on poistettu niiden matkustajien luettelosta, joilla on oikeus nousta lennolle. Kun otetaan huomioon asetuksen N:o 261/2004 tavoitteena oleva matkustajien oikeuksien suojelun korkea taso, matkustajaa ei ole tarpeen vaatia matkustamaan lentoasemalle ja pyytämään kuljetusta, jos hän on jo varma, että se evätään häneltä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin yhtyy Bundesgerichtshofin omaksumaan tulkintaan mutta katsoo, että unionin tuomioistuimelle on esitettävä tästä seikasta kysymyksiä.
- 17 Toisen seikan osalta ja siltä varalta, että unionin tuomioistuin katsoo, että jos matkustajalta evätään pääsy lennolle jo ennakolta, matkustajalle voidaan maksaa korvaus ilman, että hänen tarvitsee ilmoittautua lähtöselvitykseen tai lähtöportille, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että vaikka unionin lainsäätäjä ei ole nimenomaisesti tarkastellut tilannetta, jossa matkustajalta evätään pääsy lennolle jo ennakolta, tällainen matkustaja on samassa tilanteessa kuin matkustaja, jonka lento on peruutettu. Näin ollen yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää, että asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohtaa sovelletaan analogisesti matkustajiin, joilta on evätty pääsy lennolle kyseisen asetuksen 4 artiklassa tarkoitettulla tavalla.
- 18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa kuitenkin, että jos lento peruutetaan, oikeutta korvaukseen ei ole, jos matkustajalle on ilmoitettu peruutuksesta vähintään kaksi viikkoa etukäteen. Tällaisen määräajan tarkoituksena on mahdollistaa se, että matkustaja voi sopeutua uuteen tilanteeseen, joten vaikeudet ja haitat, joita asetuksen N:o 261/2004 7 artiklassa säädetyllä korvausoikeudella pyritään korvaamaan, eivät toteudu. Samalla tavoin tilanteessa, jossa lennolle pääsy evätään ennalta yli kaksi viikkoa ennen lennon aikataulun mukaista lähtöaikaa, matkustajalla, jolle on näin ilmoitettu asiasta, on riittävästi aikaa sopeutua tähän epäämiseen ja ryhtyä muihin toimenpiteisiin. Matkustajan kannalta on merkityksetöntä, ettei häntä kuljeteta hänen varaamallaan lennolla, koska lento on peruutettu kokonaisuudessaan tai koska häneltä evätään pääsy lennolle muista syistä, kuten ylivarauksen vuoksi. Lennolle pääsyn epäamisestä aiheutuvien haittojen seuraukset ovat nimittäin samat kuin lennon peruuttamisen seuraukset. Jos lainsäätäjän tarkoituksena olisi ollut, että oikeus korvaukseen lakkaa lennon peruuttamistapauksessa, kun matkustajalle on ilmoitettu tästä jo ennakolta, samaa ratkaisua olisi sovellettava lennolle pääsyn epäämiseen jo ennakolta, sillä muussa tapauksessa matkustajat, joita lennon peruuttaminen koskee, olisivat paljon epäedullisemmassa tilanteessa kuin matkustajat, joilta evätään pääsy lennolle, vaikka nämä kaksi matkustajaryhmää ovat toisiinsa rinnastettavassa tilanteessa.

19 Tässä tilanteessa Landgericht Frankfurt am Main on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko asetusta [N:o 261/2004] tulkittava siten, että – kuten asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa ja 2 artiklan j alakohdassa edellytetään – matkustajan on täytynyt ilmoittautua lähtöselvitykseen tai lähtöportille ilmoitettuna ajankohtana tai vähintään 45 minuuttia ennen julkistettua lähtöaikaa, jotta asetusta voidaan soveltaa ja jotta kyseisen asetuksen 4 artiklan 3 kohdan, luettuna yhdessä 7 artiklan kanssa, mukainen oikeus korvaukseen lennolle pääsyn epäämisestä olisi perusteltu, vaikka lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja on ilmoittanut jo ennalta aikomuksestaan evätä matkustajalta pääsy lennolle?

2) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myöntävä,

onko asetusta [N:o 261/2004] tulkittava siten, että kyseisen asetuksen 4 ja 7 artiklan, sovellettaessa analogisesti kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohtaa, mukainen oikeus saada korvausta lennolle pääsyn epäämisestä on suljettu pois, jos matkustajalle on ilmoitettu lennolle pääsyn epäämisestä vähintään kaksi viikkoa ennen lennon aikataulun mukaista lähtöaikaa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 261/2004 4 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä sen 2 artiklan j alakohdan kanssa, tulkittava siten, että lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan, joka on ilmoittanut matkustajalle ennalta, että se epää häneltä vastoin hänen tahtoaan pääsyn lennolle, jolle hänellä on vahvistettu varaus, ei tarvitse maksaa korvausta kyseiselle matkustajalle, kun tämä ei ole ilmoittautunut lähtöselvitykseen kyseisen asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa vahvistetuina edellytyksin.

21 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden yhtenäisen soveltaminen ja yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, että unionin oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, jossa ei ole nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen sen merkityksen ja ulottuvuuden määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti ottamalla huomioon paitsi säännöksen sanamuoto myös sen asiayhteys ja kyseessä olevalla säännöstöllä tavoiteltu päämäärä (tuomio 18.1.1984, Ekro, 327/82, EU:C:1984:11, 11 kohta ja tuomio 25.6.2020, Ministerio Fiscal (Viranomainen, joka todennäköisesti vastaanottaa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen), C-36/20 PPU, EU:C:2020:495, 53 kohta).

22 Aluksi on todettava, että asetuksen N:o 261/2004 4 artiklan 3 kohdassa säädetään, että ”jos matkustajalta evätään pääsy lennolle vastoin hänen tahtoaan, lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan on välittömästi annettava hänelle siitä korvaus [kyseisen asetuksen] 7 artiklan mukaisesti sekä autettava häntä [mainitun asetuksen] 8 ja 9 artiklan mukaisesti”.

23 Kun otetaan huomioon kyseisen 4 artiklan 3 kohdan sanamuoto, matkustaja voi saada kyseisessä säännöksessä säädetyn korvauksen vain, jos häneltä on evätty pääsy lennolle mainitun asetuksen 2 artiklan j alakohdassa tarkoitettulla tavalla. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan ”lennolle pääsyn epäämisellä” tarkoitetaan ”kieltäytymistä kuljettamasta matkustajaa lennolla, vaikka tämä

- on ilmoittautunut lennolle [kyseisen asetuksen] 3 artiklan 2 kohdan ehtojen mukaisesti, paitsi jos lennolle pääsyn epäämiselle on hyväksyttävät syyt, kuten terveys- tai turvallisuusnäkökohdat tai puutteelliset matkustusasiakirjat”.
- 24 Kun otetaan huomioon asetuksen N:o 261/2004 2 artiklan j alakohdassa oleva viittaus kyseisen asetuksen 3 artiklan 2 kohtaan, on todettava, että kyseisen 3 artiklan 1 kohdan a alakohdasta ja 2 kohdasta seuraa, että nyt käsiteltävän asian kaltaisessa tilanteessa, jossa matkustajalla on vahvistettu varaus lennolle, joka lähtee jäsenvaltion alueella sijaitsevalta ja perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvalta lentoasemalta, käsite ”lennolle pääsyn epääminen” edellyttää joko sitä, että matkustaja ilmoittautuu – jollei kyseessä ole kyseisen asetuksen 5 artiklassa tarkoitettu peruutustapaus – lähtöselvitykseen niitä ehtoja noudattaen ja siinä määräajassa, jotka lentoliikenteen harjoittaja, matkanjärjestäjä tai valtuutettu matkatoimisto on etukäteen kirjallisesti ilmoittanut, tai jollei tällaista ilmoitusta ole annettu, että viimeistään 45 minuuttia ennen julkistettua lähtöaikaa lentoliikenteen harjoittaja tai matkanjärjestäjä on siirtänyt matkustajan lennolta, jolle hänellä on varaus, toiselle lennolle, riippumatta siirron syystä.
- 25 Kun otetaan huomioon tämän tuomion 22–24 kohdassa mainitut säännökset, on määritettävä ensinnäkin, sisältääkö lennolle pääsyn epäämisen käsite lennolle pääsyn epäämisen jo ennakolta eli tilanteen, jossa lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja ilmoittaa etukäteen matkustajalle, että se epää matkustajalta vastoin tämän tahtoa pääsyn lennolle, jolle tällä on vahvistettu varaus, ja toiseksi, koskeeko vaatimus matkustajan ilmoittautumisesta lähtöselvitykseen myös tällaisen lennolle pääsyn ennalta epäämisen tilannetta.
- 26 Ensimmäisen seikan osalta on muistutettava, että asetuksella N:o 261/2004 kumottiin asetus N:o 295/91, jolla otettiin käyttöön suoja lennolle pääsyn epäämistä vastaan. Antaessaan viimeksi mainitun asetuksen unionin lainsäätäjän tarkoituksena oli kuitenkin yksinomaan reagoida ylivaraukseen, johon lentoliikenteen harjoittajat turvautuivat liiallisesti. Siten asetuksella N:o 295/1991 vahvistettiin sen 1 artiklan mukaisesti vain ”yhteiset vähimmäissäännöt, joita sovelletaan, jos matkustajalta evätään pääsy ylivaratulle säännölliselle lennolle” (ks. vastaavasti tuomio 4.10.2012, Finnair, C-22/11, EU:C:2012:604, 20 kohta ja tuomio 4.10.2012, Rodríguez Cachafeiro ja Martínez-Reboredo Varela-Villamor, C-321/11, EU:C:2012:609, 22 kohta).
- 27 Sitä vastoin asetuksen N:o 261/2004 2 artiklan j alakohdassa tarkoitettu lennolle pääsyn epäämisen käsite ei sisällä mitään viittausta syyhyn, jonka vuoksi lentoliikenteen harjoittaja epää matkustajan kuljettamisen. Kyseisen säännöksen sanamuoto ei siten enää sido tällaista epäämistä lentoliikenteen harjoittajan taloudellisista syistä luomaan lennon ylivarauksitilanteeseen. Unionin lainsäätäjä on laajentanut lennon pääsyn epäämisen käsitteen tarkoittamaan kaikki tilanteita, joissa lentoliikenteen harjoittaja epää matkustajan kuljettamisen (ks. vastaavasti tuomio 4.10.2012, Finnair, C-22/11, EU:C:2012:604, 19, 21 ja 22 kohta ja tuomio 4.10.2012, Rodríguez Cachafeiro ja Martínez-Reboredo Varela-Villamor, C-321/11, EU:C:2012:609, 21, 23 ja 24 kohta).
- 28 Tästä seuraa, että lennolle pääsyn epäämisen käsite sisältää lähtökohtaisesti lennolle pääsyn epäämisen jo ennakolta sillä edellytyksellä, että matkustaja on ilmoittautunut lähtöselvitykseen ajoissa kyseisen asetuksen 2 artiklan j alakohdan mukaisesti.
- 29 Teleologiset näkökohdat tukevat tätä tulkintaa. Se, että asetuksen N:o 261/2004 2 artiklan j alakohdassa tarkoitettua lennolle pääsyn epäämisen käsitteen soveltamisalan ulkopuolelle jätettäisiin lennolle pääsyn epääminen jo ennakolta, heikentäisi nimittäin huomattavasti kyseisellä asetuksella matkustajille annettua suojaa. Tällainen poissulkeminen olisi näin ollen vastoin sen johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa mainittua matkustajien suojelun

korkean tason varmistamisen asetuksen tavoitetta, joka oikeuttaa matkustajille annettujen oikeuksien laajan tulkinnan. Lisäksi siitä seuraisi, että matkustajat, jotka ovat tilanteessa, joka taloudellisista syistä luodun ylivaraustilanteen tavoin ei johdu heistä, eivät saisi mitään suojaa vaan heiltä estettäisiin mahdollisuus vedota saman asetuksen 4 artiklaan (ks. vastaavasti tuomio 4.10.2012, Finnair, C-22/11, EU:C:2012:604, 23 ja 24 kohta).

- 30 Tämän tuomion 25 kohdassa mainitun toisen seikan osalta asetuksen N:o 261/2004 2 artiklan j alakohdan, luettuna yhdessä kyseisen asetuksen 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 2 kohdan kanssa, sanamuodon mukainen tulkinta viittaa siihen, että matkustajan lennolle pääsyn epäminen voidaan todeta vain, jos matkustaja on ilmoittautunut lähtöselvitykseen.
- 31 Tätä tulkintaa ei kuitenkaan voida hyväksyä tilanteessa, jossa lennolle pääsy on evätty jo ennakolta.
- 32 Kuten komissio on kirjallisissa huomautuksissaan todennut, yhtäältä asetuksen N:o 261/2014 3 artiklan 2 kohdan b alakohdan, luettuna yhdessä 2 artiklan j alakohdan kanssa, asiayhteyden tarkastelusta ilmenee, että vaatimuksen siitä, että matkustajien on ilmoitettava lähtöselvitykseen, ei ole välttämättä täytyttävä, kun otetaan huomioon myös se, että lennolle pääsy voidaan evätä jo ennakolta, jos lentoliikenteen harjoittaja tai matkanjärjestäjä on siirtänyt heidät lennolta, jolle heillä oli varaus, toiselle lennolle. Tällainen tilanne ei kuitenkaan eroa olennaisesti tilanteesta, jossa matkustajalle ilmoitetaan etukäteen, että lentoliikenteen harjoittaja epää häneltä pääsyn lennolle, jolle hänellä on vahvistettu varaus, jolloin kyseisen matkustajan on siten tarpeen varata toinen lento vastaavalla tavalla kuin jos lentoliikenteen harjoittaja olisi siirtänyt hänet etukäteen toiselle lennolle.
- 33 Toisaalta tämän tuomion 26 kohdassa esiin tuodun asetuksen N:o 295/91 tavoitteen perusteella voidaan ymmärtää, että kun unionin lainsäätäjä antoi myöhemmin asetuksen N:o 261/2004 2 artiklan j alakohdan ja 4 artiklan, se tarkasteli ennen kaikkea lennolle pääsyn epäamistilanteita, jotka – samoin kuin ylivarauksen käytöstä johtuvat tilanteet – sattuvat viime hetkellä eli ajankohtana, jona matkustajat saapuvat lentoasemalle. Tässä yhteydessä on ymmärrettävää, että unionin lainsäätäjä on säilyttänyt asetuksessa N:o 261/2004 matkustajaan kohdistuvan vaatimuksen ilmoittautua lähtöselvitykseen, koska tällaisten tilanteiden todellisuus voidaan lähtökohtaisesti todeta vasta lähtöselvityksen yhteydessä.
- 34 On siis ilmeistä, että asetusta N:o 261/2004 valmistellessaan unionin lainsäätäjä ei ole tarkastellut tilannetta, jossa lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja ilmoittaa matkustajille jo ennen aikataulun mukaista lentoa, jolle heillä on vahvistettu varaus, kieltäytyvänsä päästävästä heitä lentokoneeseen, jolla lento suoritetaan.
- 35 Asetuksen N:o 261/2004 4 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä sen 2 artiklan j alakohdan ja 3 artiklan 2 kohdan kanssa, ei kuitenkaan voida tulkita siten, että se ilmentäisi unionin lainsäätäjän tietoista tahtoa sulkea automaattisesti pois kaikki korvaukset matkustajalle, jolta on jo ennakolta evätty pääsy lennolle sillä perusteella, ettei hän ole ilmoittautunut lähtöselvitykseen. On siis katsottava, että näissä säännöksissä ei aseteta kaikissa olosuhteissa lennolle pääsyn epäamisen johdosta maksettavan korvauksen edellytykseksi sitä, että asianomaiset matkustajat ovat ilmoittautuneet lähtöselvitykseen.

- 36 Päinvastoin asetuksen N:o 261/2004 tulkinta, jonka mukaan lentomatrustajien, joilta on evätty pääsy lennolle, ei tarvitse ilmoittautua lähtöselvitykseen, säästää heiltä siten tarpeettoman muodollisuuden ja edistää osaltaan tämän asetuksen tavoitetta, joka on matrustajien suojelun korkean tason varmistaminen.
- 37 Mainitun asetuksen johdanto-osan ensimmäisestä, toisesta, kolmannesta ja neljännestä perustelukappaleesta – ja erityisesti sen johdanto-osan toisesta perustelukappaleesta – nimittäin ilmenee, että samalla asetuksella pyritään varmistamaan lentomatrustajien suojelun korkea taso riippumatta siitä, onko matrustajilta evätty lennolle pääsy, onko lento peruutettu vai onko se viivästynyt, koska heille kaikille aiheutuu lentoliikenteeseen liittyviä samankaltaisia vakavia vaikeuksia ja haittoja (tuomio 19.11.2009, Sturgeon ym., C-402/07 ja C-432/07, EU:C:2009:716, 44 kohta ja tuomio 29.7.2019, Rusu, C-354/18, EU:C:2019:637, 26 kohta). Tästä seuraa, että säännöksiä ja määräyksiä, joilla annetaan lentomatrustajille oikeuksia – myös niitä, joilla annetaan oikeus korvaukseen – on tulkittava laajasti (ks. vastaavasti tuomio 19.11.2009, Sturgeon ym., C-402/07 ja C-432/07, EU:C:2009:716, 45 kohta).
- 38 Asetuksen N:o 261/2004 4 artiklan 3 kohdan, luettuna yhdessä kyseisen asetuksen 2 artiklan j alakohdan ja 3 artiklan 2 kohdan kanssa, asiayhteyden mukaisesti ja teleologisesta tulkinnasta seuraa näin ollen, ettei matrustaja ole velvollinen ilmoittautumaan lähtöselvitykseen, kun lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja on ilmoittanut hänelle etukäteen, että se epää häneltä vastoin hänen tahtoaan pääsyn lennolle, jolle hänellä on vahvistettu varaus.
- 39 Edellä todetusta seuraa, että asetuksen N:o 261/2004 4 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä sen 2 artiklan j alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan, joka on ilmoittanut matrustajalle etukäteen epäävänsä häneltä vastoin hänen tahtoaan pääsyn lennolle, jolle hänellä on vahvistettu varaus, on maksettava kyseiselle matrustajalle korvaus, vaikka hän ei olekaan ilmoittautunut lähtöselvitykseen kyseisen asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

Toinen kysymys

- 40 Vaikka toinen kysymys on esitetty vain siltä varalta, että ensimmäiseen kysymykseen vastattaisiin myöntävästi, unionin tuomioistuin katsoo tarpeelliseksi vastata siihen, kun otetaan huomioon ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen selitykset, jotka on esitetty tiivistetysti tämän tuomion 17 kohdassa. Kyseinen tuomioistuin nimittäin toteaa, että vastaus toiseen kysymykseen on tarpeen siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin katsoisi vastauksena ensimmäiseen kysymykseen, että matrustajalle, jolle on ilmoitettu jo ennakolta lennolle pääsyn epäämisestä, voidaan maksaa korvaus ilman, että hänen tarvitsee ilmoittautua lähtöselvityksessä.
- 41 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleo toisella kysymyksellään lähinnä, onko asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohtaa tulkittava siten, että kyseisellä säännöksellä, jossa säädetään poikkeuksesta matrustajien oikeuteen saada korvausta lennon peruuttamisen johdosta, säännellään myös tilannetta, jossa matrustajalle on ilmoitettu vähintään kaksi viikkoa ennen lennon aikataulun mukaista lähtöaikaa, että lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja epää hänen lennolle pääsynsä vastoin hänen tahtoaan, joten viimeksi mainitulla ei voi olla kyseisen asetuksen 4 artiklassa säädettyä oikeutta lennolle pääsyn epäämisen johdosta maksettavaan korvaukseen.

- 42 On muistutettava, että asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohdan mukaan matkustajilla, joita lennon peruuttaminen koskee, on oikeus saada lennosta vastaavalta lentoliikenteen harjoittajalta korvaus 7 artiklan mukaisesti, paitsi jos heille on ilmoitettu peruutuksesta vähintään kaksi viikkoa ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa. Lisäksi mainitun asetuksen 4 artiklan 3 kohdassa säädetään, että ”jos matkustajalta evätään pääsy lennolle vastoin hänen tahtoaan, lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan on välittömästi annettava hänelle siitä korvaus [kyseisen asetuksen] 7 artiklan mukaisesti sekä autettava häntä [mainitun asetuksen] 8 ja 9 artiklan mukaisesti”.
- 43 Kuten unionin tuomioistuin on todennut, asetuksen N:o 261/2004 johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa tarkoitettu tavoite matkustajien suojelun korkeasta tasosta oikeuttaa matkustajille annettujen oikeuksien laajan tulkinnan (ks. vastaavasti tuomio 4.10.2012, Finnair, C-22/11, EU:C:2012:604, 23 kohta). Vastavuoroisesti poikkeusta säännöksistä, joilla annetaan matkustajille oikeuksia, on tulkittava suppeasti (ks. vastaavasti tuomio 22.12.2008, Wallentin-Hermann, C-549/07, EU:C:2008:771, 17 kohta ja tuomio 4.10.2012, Finnair, C-22/11, EU:C:2012:604, 38 kohta).
- 44 Näin ollen kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohta on tulkittava suppeasti, koska kyseisessä säännöksessä vapautetaan lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja lennon peruuttamisen yhteydessä kyseisen asetuksen 7 artiklassa säädetyn korvauksen maksamisesta, kun se on ilmoittanut matkustajille lennon peruuttamisesta vähintään kaksi viikkoa ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa.
- 45 Tältä osin on todettava, että asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohta ei koske tilannetta, jossa lennolle pääsy evätään, vaan ainoastaan lennon peruuttamista eli kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 alakohdan mukaisesti tilannetta, jossa aikataulun mukainen lento, jolle ainakin yksi paikka oli varattu, ei toteudu.
- 46 Mainitun asetuksen 4 artiklan 3 kohdassa ei myöskään säädetä, että lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja voi vapautua saman asetuksen 7 artiklan mukaisesta velvollisuudestaan maksaa matkustajille korvausta, jos se ilmoittaa matkustajille vähintään kaksi viikkoa ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa, että heiltä evätään pääsy lennolle (ks. analogisesti tuomio 10.1.2006, IATA ja ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, 37 kohta ja tuomio 4.10.2012, Finnair, C-22/11, EU:C:2012:604, 36 kohta). Näin ollen tämän tuomion 44 kohdassa esiin tuotu suppean tulkinnan periaate edellyttää, että asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohdassa säädetty poikkeus oikeuteen saada korvausta rajoittuu ainoastaan kyseisessä säännöksessä tarkoitettuihin peruuttamistilanteisiin, eikä sitä voida laajentaa koskemaan kyseisen asetuksen 4 artiklassa tarkoitettuja tapauksia, joissa lennolle pääsy evätään.
- 47 Kun otetaan huomioon kyseisen asetuksen johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa mainittu tavoite varmistaa matkustajien suojelun korkea taso, mainitun asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohta ei näin ollen voida soveltaa analogisesti lennolle pääsyn epäämisen yhteydessä saman asetuksen 4 artiklan 3 kohtaan sisältyvän korvausoikeuden ulottuvuuden kaventamiseksi.
- 48 Yhdenvertaisen kohtelun periaate, johon ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa, ei horjuta tätä tulkintaa. Kuten komissio on kirjallisissa huomautuksissaan todennut, tätä periaatetta, joka edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei kohdella eri tavalla ja että erilaisia tapauksia ei kohdella samalla tavalla, ellei eroa voida objektiivisesti perustella (tuomio 14.7.2022, komissio v. VW ym., C-116/21 P–C-118/21 P, C-138/21 P ja C-139/21 P,

EU:C:2022:557, 95 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), ei voida soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa, koska – kuten tämän tuomion 45 ja 46 kohdasta ilmenee – tilanteet, jotka johtavat lennolle pääsyn epäämiseen tai lennon peruuttamiseen, eivät ole toisiinsa rinnastettavissa, koska unionin lainsäätäjällä on säätänyt niistä erikseen asetuksen N:o 261/2004 4 ja 5 artiklassa ja niihin on liitetty osittain erilaisia oikeussääntöjä, kuten poikkeus oikeudesta saada korvausta, josta säädetään kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohdassa muttei 4 artiklan 3 kohdassa.

- 49 Edellä todettujen seikkojen perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohtaa on tulkittava siten, että tällä säännöksellä, jolla otetaan käyttöön poikkeus matkustajien oikeudesta saada korvaus lennon peruuttamistapauksessa, ei säännellä tilannetta, jossa matkustajalle on ilmoitettu vähintään kaksi viikkoa ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa, että lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja epäilee matkustajalta vastoin hänen tahtoaan pääsyn lennolle, joten kyseisellä matkustajalla on oltava oikeus korvaukseen kyseisen asetuksen 4 artiklassa säädetyn lennolle pääsyn epäämisen osalta.

Oikeudenkäyntikulut

- 50 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kahdeksas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Matkustajille heidän lennolle pääsytään epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 261/2004 4 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä asetuksen N:o 261/2004 2 artiklan j alakohdan kanssa,**

on tulkittava siten, että

lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan, joka on ilmoittanut matkustajalle etukäteen epäävänsä häneltä vastoin hänen tahtoaan pääsyn lennolle, jolle hänellä on vahvistettu varaus, on maksettava kyseiselle matkustajalle korvaus, vaikka hän ei olekaan ilmoittautunut lähtöselvitykseen kyseisen asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti.

- 2) Asetuksen N:o 261/2004 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan i alakohtaa**

on tulkittava siten, että

tällä säännöksellä, jolla otetaan käyttöön poikkeus matkustajien oikeudesta saada korvaus lennon peruuttamistapauksessa, ei säännellä tilannetta, jossa matkustajalle on ilmoitettu vähintään kaksi viikkoa ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa, että lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja epäilee matkustajalta vastoin hänen tahtoaan pääsyn

lennolle, joten kyseisellä matkustajalla on oltava oikeus korvaukseen kyseisen asetuksen 4 artiklassa säädetyn lennolle pääsyn epäämisen osalta.

Allekirjoitukset